

**ESTONIAN DISCUSSIONS ON
ECONOMIC POLICY**

**ESTNISCHE GESPRÄCHE ÜBER
WIRTSCHAFTSPOLITIK**

**EESTI MAJANDUSPOLIITILISED
VÄITLUSED**

BWV • BERLINER WISSENSCHAFTS-
VERLAG GmbH

MATTIMAR
ANNO 1993

ESTONIAN DISCUSSIONS ON ECONOMIC POLICY

Problems of the national regional policy
Special Edition in Honour of Prof. Sulev Mäeltsemees
Articles (CD-ROM) * Summaries * Chronicle

Scientific discussions on economic policy in Estonia
for the twenty fifth time (1984-2017)

ESTNISCHE GESPRÄCHE ÜBER WIRTSCHAFTSPOLITIK

Probleme der staatlichen Regionalpolitik
Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mäeltsemees
Beiträge (CD-ROM) * Zusammenfassungen * Chronik

Estnische wirtschaftspolitische Gespräche schon
fünfundzwanzig Jahre in Folge (1984-2017)

EESTI MAJANDUSPOLIITILISED VÄITLUSED

Riigi regionaalpoliitika probleemid
Prof. Sulev Mäeltsemehele pühendatud eriväljaanne
Artiklid (CD-ROM) * Kokkuvõtted * Kroonika

Kahetkümmend viiendat korda majanduspoliitilisi
teadusväitlusi Eestis (1984-2017)

25th year of issue * 25. Jahrgang * 25. aastakäik

1/2017

Estonian Discussions on Economic Policy: Problems of the national regional policy. Special Edition in Honour of Prof. Sulev Mäeltsemees /
Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik: Probleme der staatlichen Regionalpolitik. Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mäeltsemees /
Eesti majanduspoliitilised väitlused: Riigi regionaalpoliitika probleemid.
Prof. Sulev Mäeltsemehele pühendatud eriväljaanne

Asutatud aastal 1984 / Gegründet im Jahre 1984 / Established in 1984

TOIMETUSKOLLEGIUM / REDAKTIONSKOLLEGIUM / EDITORIAL BOARD
Peter Friedrich (University of Federal Armed Forces Munich, University of Tartu)
Enno Langfeldt (Fachhochschule Kiel, University of Applied Sciences of Kiel)
Stefan Okruch (Andrassy Gyula Deutschsprachige Universität Budapest)
Armin Rohde (Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald; University of Greifswald)
Klaus Schrader (Kieli Maailmamajanduse Instituut; Kiel Institute of the World Economy)
Mart Sörg (Tartu Ülikool; University of Tartu)

TOIMETAJAD / REDAKTEURE / EDITORS:
Manfred O. E. Hennies (Fachhochschule Kiel; University of Applied Sciences of Kiel)
Sulev Mäeltsemees (Tallinna Tehnikaülikool; Tallinn University of Technology)
Matti Raudjärv (Tartu Ülikool; University of Tartu)
Janno Reiljan (Tartu Ülikool; University of Tartu)
Toimetaja-konsultant / Redakteurin-Konsultantin / Editor-Consultant:
Ruth Tammeorg (Tartu Ülikooli raamatukogu; Library of University of Tartu)

ASUTAJA, KOORDINAATOR JA PEATOIMETAJA / GRÜNDER, KOORDINATOR
UND CHEFREDAKTEUR / FOUNDER, COORDINATOR AND CHIEF EDITOR:
Matti Raudjärv (Tartu Ülikool – Pärnu Kolledž ja Mattimar OÜ)

Publikatsioon ilmub kuni kaks korda aastas / Die Publikation erscheint bis zu zwei
Mal im Jahr / The publication is published once or twice a year

Artiklid on avaldatud andmebaasides: / Die Beiträge sind in der Datenbanken: /
Articles have been published in the databases: **DOAJ** – Directory of Open Access
Journals (Netherlands), **EBSCO** – Elton B. Stephens Company (USA), **EBSCO**
Central & Eastern European Academic Source, **EBSCO** Discovery Service (**EDS**),
EconBib – Economics Bibliography (KSP Journals; International), **ECONIS** –
Economics Information System (Germany), **ESO** – European Sources Online
(United Kingdom) and **SSRN** – Social Science Research Network (USA)

KONTAKT - CONTACT: Matti Raudjärv
Tartu Ülikool (Pärnu Kolledž)
University of Tartu (Pärnu College) **or** Mattimar OÜ (kirjastaja, Verlag, publisher)
Ringi 35 Kose tee 79
80012 Pärnu, Estonia 12013 Tallinn, Estonia
matti.raudjarv@ut.ee mattir@hot.ee ; www.mattimar.ee

ESTONIAN DISCUSSIONS ON ECONOMIC POLICY

**Problems of the national regional policy
Special Editon in Honour of Prof. Sulev Mäeltsemees**

**Scientific discussions on economic policy in Estonia
for the twenty fifth time (1984-2017)**

ESTNISCHE GESPRÄCHE ÜBER WIRTSCHAFTSPOLITIK

**Probleme der staatlichen Regionalpolitik
Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mäeltsemees**

**Estnsiche wirtschaftspolitische Gespräche schon
fünfundzwanzig Jahre in Folge (1984-2017)**

EESTI MAJANDUSPOLIITILISED VÄITLUSED

**Riigi regionaalpoliitika probleemid
Prof. Sulev Mäeltsemehele pühendatud eriväljaanne**

**Kahekümne viiendat korda majanduspoliitilisi
teadusväitlusi Eestis (1984-2017)**

1/2017

**BWV • BERLINER WISSENSCHAFTS-
VERLAG GmbH**

**MATTIMAR
anno 1993**

BERLIN * TALLINN

Estonian Discussions on Economic Policy: Problems of the national regional policy. Special Edition in Honour of Prof. Sulev Mäeltsemees, 2017, No.1
Estnische Gespräche über Wirtschaftspolitik: Probleme der staatlichen Regionalpolitik. Festschrift für Prof. Dr. Sulev Mäeltsemees, 2017, Nr.1
Eesti majanduspoliitilised väitlused: Riigi regionaalpoliitika probleemid. Prof. Sulev Mäeltsemehele pühendatud eriväljaanne, 2017, nr.1

Berlin, Tallinn: BWV * Mattimar

25th year of issue / 25. Jahrgang / 25. aastakäik

BERLINER WISSENSCHAFTS-VERLAG GmbH, MATTIMAR OÜ, 2017

ISSN 1736-5597 (trükis)

ISSN 1736-5600 (CD-ROM)

ISSN 2228-1878 (pdf, online)

ISBN 978-9985-844-69-4 (trükis)

ISBN 978-9985-844-70-0 (CD-ROM)

ISBN 978-9985-844-73-1 (pdf, online)

ISBN 978-9985-844-72-4 (epub)

ISBN 978-9985-844-71-7 (pdf, e-book)

ISBN 978-3-8305-3779-3 (trükis)

ISBN 978-3-8305-3779-3 (CD-ROM)

ISBN 978-3-8305-2212-6 (pdf, e-book)

Käesolevas publikatsioonis avaldatud artiklid on eelretsenseeritud anonüümselt sõltumatute doktorikraadiga retsensentide poolt.

Alle Beiträge der vorliegenden Publikation wurden vor der Veröffentlichung anonym von unabhängigen promovierten Experten rezensiert.

Before publishing, the articles in this collection have been anonymously peer-reviewed by independent reviewers holding a doctor's degree.

Trükitud trükikojas Miniprint OÜ / Gedruckt in der Druckerei Miniprint OÜ / Printed in the publishing house of Miniprint OÜ, Tallinn, Estonia

- © Esikaas ja üldkujundus / Cover und Gesamtlayout / Front cover and general design: kirjastaja Mattimar OÜ; Mattimar-Verlag GmbH; publisher Mattimar 2017
- © Kirjastamine: kirjastajad, Herausgeber, publishers – Berlin, Tallinn: BWV * Berliner Wissenschafts-Verlag GmbH, Mattimar-Verlag GmbH, 2017
- © Autorid, Autoren, Authors

Käesoleva publikatsiooni-ajakirja koostamist, väljaandmist ja trükkimist on toetanud järgmised ülikoolid ning organisatsioonid /

Die Herausgabe dieser Publikation wurde unterstützt durch folgende Universitäten und Organisationen /

The following universities and organisations have supported the publishing/printing of the publication:

- **Tartu Ülikool * Universität Tartu * University of Tartu**
- **Tallinna Tehnikaülikool * Technische Universität Tallinn * Tallinn University of Technology**
- **Kieli Rakendusülikool * Fachhochschule Kiel * University of Applied Sciences of Kiel**
- **Ernst Moritz Arndt Greifswaldi Ülikool * Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald * Ernst-Moritz-Arndt University of Greifswald**
- **Mattimar OÜ * Mattimar GmbH * Mattimar Ltd**

Tähelepanuks autoritele!

Wichtige Anmerkung für Autoren!

Note for the authors!

Autor vastutab oma kirjutise sisu, õigekirja ja vormistamise eest ainuisikuliselt. Mattimar OÜ ei võta vastutust andmete õigsuse, täpsuse ega täielikkuse osas, samuti ei arvesta ka kolmandate poolte eraõiguslikke huve.

Artikli sissejuhatavas osas ootame me autoritelt, et nad **konkreetselt ja selgelt**

- kirjutaksid, mille poolest on autori tema arvates artikli teema aktuaalne;
- formuleeriksid artikli eesmärgi;
- formuleeriksid need uurimisülesanded, mille lahendamine aitab seatud eesmärgi saavutada.

Artiklite, kokkuvõtete ja muude materjalide vormistamisnõuded on avaldatud Mattimar OÜ kodulehel (www.mattimar.ee – “Aktuaalne” all: Infokiri).

Verantwortlich für den Inhalt sind die Autoren. Mattimar OÜ (GmbH) übernimmt keine Gewähr für die Richtigkeit, Genauigkeit und Vollständigkeit der Angaben sowie die Beachtung privater Rechte Dritter.

Im einführenden Teil des Beitrages erwarten wir von dem Autor, dass er **konkret und deutlich**

- die Aktualität des Beitrages und des Themas hervorhebt;
- das Ziel des Beitrages formuliert;
- umfassend die Forschungsaufgaben formuliert, die zur Erreichung des Ziels gelöst werden müssen.

Die eingereichten Artikel und die dazugehörigen Zusammenfassungen müssen folgende Formvorschriften erfüllen (www.mattimar.ee – „Aktuell“: Merkblatt)

Authors are personally responsible for the content, correct spelling and formatting of their publications. Mattimar OÜ will not accept responsibility for

the correctness, accuracy or completeness of the information and will not take into account private interests of third persons.

We expect from authors a **specific and clear** statement in the introductory part of the paper about:

- why the subject of the paper is topical in the opinion of the author;
- the objective of their paper;
- the research tasks which have to be fulfilled to achieve the stated objective.

With the delivery of your paper you will grant to the publishers the right to publish your paper (www.mattimar.ee – „Topical“: Information Letter)

SISUKORD / INHALTSVERZEICHNIS / CONTENTS

Professor Sulev Mäeltsemees – loovalt sisukad ja mõtestatud tegevused läbi aastakümnete (peatoimetaja Matti Raudjärv)	10
---	----

Prof. Sulev Mäeltsemees – inhaltsreiche und sinnvolle schöpferische Aktivitäten durh Jahrzehnte (von Chefredakteur Matti Raudjärv)	15
--	----

Prof. Sulev Mäeltsemees – activities creatively rich in content and sense through decades (by Chief editor Matti Raudjärv)	21
--	----

ARTIKLID / PUBLIKATIONEN / ARTICLES

Mariia Chebotareva, Peter Friedrich	Microeconomic Models of Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJs)	27
--	---	----

Manfred O. E. Hennies	Geldpolitik und Zinsbildung unter besonderer Berücksichtigung der Gegenwärtigen Situation	53
------------------------------	---	----

Raul Markus, Viljar Veebel	Der Handel zwischen Russland und den Baltischen Staaten: Pfadabhängigkeit oder wirtschaftliche Rationalität?	66
---	--	----

Sulev Mäeltsemees	Hauptstadt und Hauptstadtregion im System der lokalen Gebeitskörperschaften	87
--------------------------	---	----

KOKKUVÕTTED / ZUSAMMENFASSUNGEN / SUMMARIES

Mariia Chebotareva, Peter Friedrich	Mikroökonomische Modelle für Functional Overlapping Competing Jurisdictions (FOCJ)	102
--	--	-----

Manfred O. E. Hennies	Monetary Policy and Formation of Interest Rates under Consideration of the Present Situation	109
------------------------------	--	-----

Raul Markus, Viljar Veebel	Balti riikide ja Venemaa vahelised kaubandussuhted: rajasõltuvus või majanduslik ratsionaalsus?	113
---	---	-----

Sulev Mäeltsemees	Pealinn ja pealinna regioon kohaliku omavalitsuse süsteemis	116
--------------------------	---	-----

Prof. Sulev Mäeltsemehe teaduspublikatsioonid	121
Scientific publications of Prof. Sulev Mäeltsemees	121

Rein Otsason – teadlane, poliitik, pankur (Sulev Mäeltsemees)	128
---	-----

Rein Otsason – Wissenschaftler, Politiker, Bankier (von Sulev Mäeltsemees)	132
---	-----

Rein Otsason – scientist, politician, banker (by Sulev Mäeltsemees)	137
---	-----

KROONIKA / CHRONIK / CHRONICLE

A. B. Majanduspoliitika teaduskonverentsid ja muud tegevused Wissenschaftliche Konferenzen über Wirtschaftspolitik und andere Veranstaltungen

Scientific conferences on economic policy and other activities

A1. XXIV rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents – neljandat korda Jänedal (2013-2016), (Matti Raudjärv)	142
Die XXIV. internationale wirtschaftspolitische Wissenschaftskonferenz – das vierte Mal in folge in Jänedal (2013-2016), (von Matti Raudjärv)	148
XXIV international scientific conference on economic policy – for the fourth time an Jänedal (2013–2016), (by Matti Raudjärv)	150
A2. Järjekordne tsükkel õppe- ja teadustööd Georgias (Matti Raudjärv)	152
Die nächstfolgende Etappe der Unterrichts- und Wissenschaftsarbeit in Georgien (von Matti Raudjärv)	160
Another cycle of teaching and research in Georgia (by Matti Raudjärv)	162
A3. Konverents Venemaal Sočis (Matti Raudjärv)	164
Die Konferenz in Russland in Sochi (von Matti Raudjärv)	165
Conference in Sochi in Russia (by Matti Raudjärv)	166
B1. Majanduspoliitika teaduskonverentsid Eestis (1984-2017 ... - 2022)	167
Liste der wissenschaftlichen Konferenzen über Wirtschaftspolitik in Estland (1984-2017 ... - 2022)	167
List of scientific conferences on economic policy in Estonia (1984-2017 ... - 2022)	167
BX. Loodetav tulevikuinformatsioon (2019-2022)	170
Die Zukunftsinformation (2019-2022)	170
Expected future information (2019-2022)	170

*** **

C. Informatsioon ajakirja toimkonnalt (+ vaata ka trükise esikaane siseküljelt)	174
---	-----

Information from the editorial team (+ see also inside front cover of the publication)	175
--	-----

Information des Redaktionsteams (+ siehe auch auf der Innenseite des Covers)	176
--	-----

Mattimar OÜ – usaldusväärne ettevõte	177
Mattimar Ltd – Zuverlässiges Unternehmen	177
Mattimar OÜ – Trustworthy Enterprise	177

Professor Sulev Mäeltsemees

PROFESSOR SULEV MÄELTSEMEES – LOOVAISUS JA MÕTESTATUD TEGEVUSED LÄBI AASTAKÜMNETE

Meie ajakirja käesolev teine erinumber¹, 1-2017, on valdavalt pühendatud professor **Sulev Mäeltsemehele**, kes on sündinud 7. augustil 1947 Lihulas. 1970. aastal lõpetas ta *cum laude* Tartu Ülikooli majandusgeograafina. Diplomitöö (juhendaja prof Salme Nõmmik) käsitles elutarbeline teenindamise korraldust ja optimeerimist. Tööle suunati ta nooremteadurina NSV Liidu Teaduste Akadeemia Majandusmatemaatika Keskinstituudi Eesti filiaali Tallinnas (Rahukohtu 3, nüüd tuntud Stenbocki majana). 1975. aastal kaitses ta majanduskandidaadi Hans Jalasto juhendamisel Tartu Ülikoolis geograafiakandidaadi väitekirja “Teeninduse regionaalse arengu analüüs ja prognoosimine” ja töötas seejärel märgitud majandusmatemaatika instituudis kolm aastat vanemteadurina.

1978. aastal valiti Sulev Mäeltsemees Tallinna Polütehnilise Instituudi (nüüd Tallinna Tehnikaülikooli /TTÜ/) majandusteaduskonna teenindusökonoomika kateedri juhatajaks.² Sel perioodil hakkas edukalt arenema koostöö eriala kolleegidega Moskva, Omski ja Vladivostoki teeninduse tehnoloogiainstituutides. S. Mäeltsemees oli Eestis esimesi, kes alustas teeninduse arengu ja korralduse valdkonnas välisriikide kogemuse (eelkõige tolleaegses Saksa DVs, aga ka Ungaris jm) uurimist. Vastava informatsiooni kättesaadavus sel ajal oli raskendatud isegi sotsialistlikest riikidest, rääkimata läneriikidest. Seepärast oli äärmiselt suur õnn, et 1983. aastal avanes tal võimalus DAADI (*Deutscher Akademischer Austauschdienst*) stipendiaadina stažeerida Maini-äärses Frankfurdis Johann Wolfgang Goethe Ülikooli Sotsiaal- ja Majandusgeograafia Instituudis (direktor prof Josef Matznetteri juures). Stažeerimise kõrval luges ta seal ka 32-tunnise loengukursuse “Eesti NSV majandusgeograafia”.

1986. aastal valiti Sulev Mäeltsemees Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudis direktor Rein Otsasoni initsiatiivil varasema sotsiaalse infrastruktuuri sektori ja õiguse sektori ühendamisel moodustatud sotsiaalse infrastruktuuri ja regionaalökonoomika sektori juhatajaks. 1988. aastal valiti ta Eesti TA Majanduse Instituudi teadusdirektoriks. Seal alustas S. Mäeltsemees regionaalse isemajandamise ning kohaliku omavalitsuse uurimist, mis poole sajandi jooksul oli Eestis unustatud. Selle asemel toimusid riigi kesk võimu ripatsina kohalikud rahvasaadikute nõukogud. Eesti TA Majanduse Instituut kujunes NSV Liidus regionaalse isemajandamise juhtivaks teaduskollektiiviks. NSV Liitu esindati Euroopa sotsialismimaade

¹ Esimene erinumber 2-2016 oli pühendatud Tartu Ülikooli emeritprofessor Janno Reiljanile.

² Allakirjutanu on aastakümneid olnud kursis Sulev Mäeltsemehe tegevustega (mõnikord ka kaastegijana), olles aastatel 1969-1974 teenindusökonoomika kateedri üliõpilane, seejärel pikaajaliselt (1975-1992) sama kateedri koosseisuline teadur (1975-1978), mittekoosseisuline õppejõud (1975-1987) ning koosseisuline vanemteadur, juhtivteadur ja õppejõud-dotsent (1987-1992); aastatel 1990-1994 TTÜ majandusteaduskonna arendusprodekaan ning aastal 1992 TTÜs loodud esimese majanduspoliitika õppetooli asutaja taasiseseisvunud Eestis, selle juhataja ja professor (1992-1997); alates 1996 kuni tänaseni tegev ka Tartu Ülikoolis (majandusteaduskond, Pärnu kolledž, Narva kolledž).

rahvusvahelises regionaalse isemajandamise ja kohaliku omavalitsuse töögrupis, Tallinnas korraldati üleliidulisi konverentse, avaldati sellealaseid publikatsioone (peaasjalikult preprindi vormis, mida sai kiirelt ilma Glavliti tsensuurita avaldada).

1988. aastast lülitus ta aktiivselt tolleaegse IME (IseMajandava Eesti) kontseptsiooni koostamisse. S. Mäeltsemees osales meie Kohaliku omavalitsuse aluste seaduse väljatöötamise töögrupis, mis võeti vastu 10. novembril 1989 (samal päeval langes Berliini müür). Ta on ka hiljem osalenud mitme kohaliku omavalitsuse seaduse (nt 1993. aastal Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, 2002. aastal Kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seadus) väljatöötamisel.

1989. aasta detsembris toimusid Eestis poole sajandi järel esimest korda peaaegu demokraatlikud valimised (kohaliku omavalitsuse volikogudesse) ja S. Mäeltsemees valiti Tallinna Linnavolikogu liikmeks. Aastatel 1992-93 oli ta täiskohaga Tallinna Linnavolikogu esimees. Aastatel 1993-96 oli ta Tallinna Linnavolikogu liige ja volikogu aseesimees ning Tallinna Kesklinna Halduskogu esimees. Tallinna Kesklinna Halduskogu liige oli ta veel ka aastail 1996-1999.

Aastail 1990 kuni 1993 juhtis ta üleriigilist 26-liikmelist (peaasjalikult teadlastest koosnenud) haldusreformi ekspertkomisjoni, mis oli moodustatud kohaliku omavalitsuse taastamiseks ja analüüsis tolleaegse kahetasandilise kohaliku omavalitsuse süsteemis esmatasandi üksuste – endiste külanõukogude, alevite ja linnade valmisolekut täita kohaliku omavalitsuse ülesandeid. Aastatel 1992-93 oli S. Mäeltsemees Põhiseaduse Assamblee kohaliku omavalitsuse ekspert.

1980. aastate lõpust andis S. Mäeltsemees oma panuse Eesti kohaliku omavalitsuse üksuste liitude (Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit) tegevuse taastamisel. Sellealase ja ka hilisema koostöö eest kohaliku omavalitsuse üksuste liitudega omistati talle 2005. aastal Eesti Linnade Liidu teeneteplaat ja 2011. aastal Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmärk. Alates 1997. aastast valiti S. Mäeltsemees Eesti Linnade Liidu Vanemate Kogu (2004. aastast ümber nimetatud Eesti Omavalitsusliitude Vanemate Koguks) peavanemaks.

1993. aastast kuni 1997. aastani oli ta valitud avaliku teenistuse täienduskoolituskeskuse – Eesti Haldusjuhtimise Instituudi rektoriks. Sellesse aega mahtusid tuhandetele meie riigi ja kohaliku omavalitsuse ametnikele ja poliitikutele korraldatud täienduskoolituskursused, sh kümned väliskoolitusreisid (nt kantsleritele, maavanimetele, maasekretäridele, valdade ja linnade volikogude esimeestele ning vallavanimetele ja linnapeadele) eelkõige Saksamaa Liitvabariiki, aga ka Inglismaale ja Rootsi ning Euroopa Liidu institutsioonidesse Brüsselis ning Euroopa Haldusjuhtimise Instituuti Maastrichtis. Ta arendas tihedat koostööd ja viis läbi ühiseid täiendkoolituse projekte Saksamaa Liitvabariigis Bonn Bad-Godesbergis (nüüd Brühlis) asuva Avaliku Halduse Liiduakadeemiaga (*Bundesakademie für öffentliche Verwaltung*).

Peale töösuhte lõpetamist Eesti Haldusjuhtimise Instituudiga töötas S. Mäeltsemees ligi aasta tolleaegse regionalministri juures. Aastatel 1996-1998 kirjutas ta tervik-

tekstiks Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud veerandsajaliikmelise haldusreformi komisjoni (Riigikogu liikmed, ministrid, maavanemad, kohaliku omavalitsuse üksuste ja nende liitude juhid jt) poolt koostatud kontseptsiooni Avaliku halduse arendamise alused osad.

1998. aastast valiti S. Mäeltsemees Tallinna Tehnikaülikooli regionaalpoliitika professoriks ning 2004. aastast sotsiaalteaduskonna (kuni 2010. aastani humanitaarteaduskonna) dekaaniks ja ta töötas sel ametikohal kuni emeriteerumiseni 1. jaanuaril 2017. Aastail 2000-2015 oli ta TTÜ nõukogu juhataja ning 2007. aastal anti talle ülikooli teenetemedal "Mente et Manu".

2003. aastal asutati Eestis DAADi Stipendiaatide Eesti Selts ja Sulev Mäeltsemees valiti selle seltsi esimeheks. Veel 2003. aastal sai ta DAAD stipendiaadina stažeerida Saksamaa Liitvabariigis – esmalt kuu aega Saksamaa juhtivas avaliku halduse kõrgkoolis – Speyeri Avaliku Halduse Kõrgkoolis (*Deutsche Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer*) ja selle tuntuima teadlase prof Herbert von Arnim'i juures. Teise kuu stažeeris ta Osnabrücki Ülikooli Munitsipaalõiguse Instituudis (*Institut für Kommunalrecht der Universität Osnabrück*) direktor prof Jörn Ipseni juures.

TTÜs jätkas ta paljude aastate jooksul kujunenud konstruktiivse koostöö arendamist Saksamaa Liitvabariigiga, sedapuhku Brühlis asuva Avaliku Halduse Kõrgkooliga (*Hochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung*), mis on Saksamaa Liitvabariigis ametnike ettevalmistuse juhtiv kõrgkool. Sajandivahetusest alates viibisid üle aasta nädalasel õppereisil Brühlis ja mitmes Euroopa Liidu institutsioonis, aga samuti Nordrhein-Westfaleni liidumaa valitsusasutustes ca 15 TTÜ avaliku halduse eriala üliõpilast ning järgmisel aastal sama suur grupp sealseid üliõpilasi Eestis.

Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi (CLRAE – *Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe*) juures moodustati 1998. aastal Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ekspertide grupp, kuhu igast Euroopa Nõukogu liikmesriigist kinnitati üks täis- ja üks asendusliige. Kuni 2011. aastani oli S. Mäeltsemees Eesti-poolne täisliige. Tema asendusliige oli Tartu Ülikooli dotsent, õigusteaduse doktor Vallo Olle, kes 2012. aastast on selle Ekspertide grupi täisliige ning S. Mäeltsemees tema asendusliige. Aastatel 2002-2010 oli S. Mäeltsemees Euroopa juhtiva kohaliku omavalitsuse uurimiskeskuse (Pariisis) DEXIA töögrupi Eesti ekspert.

2002.-2005. aastani oli S. Mäeltsemees Vabariigi Presidendi Akadeemilise Nõukogu riigihalduse ja kohaliku omavalitsuse komisjoni liige. 2002. aastal omistas Vabariigi President talle kohaliku omavalitsuse taastamisele kaasaaitamise eest Valgetähe IV klassi teenetemärgi. 2005. aastal andis Siseministeerium talle Kodanikupäeva aumärgi.

Korduvalt on S. Mäeltsemees andnud ekspertarvamusi kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse arendamise küsimustes Riigikogu Kantsleile, Tallinna Linnavoli-

kogule ja Linnavalitsusele, teistele Eesti kohaliku omavalitsuse üksustele ning nende liitudele. Eelkõige on tema tegevus olnud seotud Tallinna linnaga. S. Mäeltsemees oli üks eestvedajaid 1996. aastal Tallinnas läbi viidud Pealinna juhtimise esimesel rahvusvahelisel konverentsil ja sellele mõneaastaste vahedega järgnenud neljal konverentsil (kuni 2009. aastani). Ta on oma kolleegidega viinud läbi Tallinna linna tellimisel mitmeid uurimistöid. 2002. aastal avaldas ta mahuka (306 lk) monograafia „Tallinna juhtimine“ ja 2007. aastal omistati talle Tallinna linna teenetemärk.

S. Mäeltsemees on ettekannetega esinenud paljudel rahvusvahelistel konverentsidel Eestis ja välismaal ning neid ka Eestis korraldanud. Ta on enam kui kolmesaja publikatsiooni, neist ligi poolesaja rahvusvahelise levikuga publikatsiooni autor, esinenud saksakeelsete loengutega Eesti sotsiaalmajandusliku arengu ning avaliku halduse (eelkõige kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse) korralduse ja reformimise teemadel kogumahus üle saja tunni, sh pooles mahus välisriikide ülikoolides (Düsseldorf, Frankfurt Maini-ääres, Flensburg, Mainz, Mannheim, Zürich) või ettekannetega raekodades (Kiel-1993, Wismar-1994) ning teise poole mahus Eestis viibinud välisdelegatsioonidele.

S. Mäeltsemehe õppe-, teadus- ja arendustöö põhisuunad on “Kohaliku omavalitsuse korraldus Eestis ja selle võrdlus välisriikidega”; “Regionaalne juhtimine Eestis ja välisriikides”; “Regionaalpoliitika Eestis ja Euroopa Liidus”; “Haldusreform”. Tema juhendamisel on kaitsnud kaks doktoritööd (Mikk Lõhmus ja Raivo Linnas) ning paarkümmend magistritööd.

Aastatel 2002-2006 kirjutas S. Mäeltsemees kaheosalise gümnaasiumi Ühiskonna-geograafia õpiku koos töövihikutega (avaldas kirjastus „Avita“), mis ilmus ka vene keeles. Aastatel 2012-2015 kirjutas ta üldhariduskooli uue Ainekava alusel ja sama kirjastuse tellimisel samuti kaheosalise gümnaasiumi Ühiskonna-geograafia õpiku.

Aastaid on S. Mäeltsemees kuulunud Eesti Geograafia Seltsi juhatusse, aastail 2001-2013 oli ta seltsi revisjonikomisjoni esimees. 2011. aastast on ta Tallinna Teadlaste Maja nõukogu esimees.

Alates esimesest majanduspoliitika teaduskonverentsist 1984. aastal (nn laevakonverentsist) on professor Sulev Mäeltsemees pea alati osalenud ettekandjana või moderaatorina (Tartu-Värskas, Värskas, Jänedas). Ta on kolmekeelse rahvusvahelise teadusajakirja „Eesti majanduspoliitilised väitlused“ üks toimetajatest. Temast on palju toetavat, ideelist ja nõuandvat abi nii konverentside korraldamisel-jätkamisel kui ajakirja väljaandmisel olnud.

Eelnevale lisaks on Sulev hea ja sõbralik kolleeg, teistest hooliv ja toetav kaaslane, kellel on sügavad teadmised, tasakaalus, korralik analüüsivõime, suur huvi maailma probleemide ja meie Eesti ühiskonna, looduse, kultuuri, keele ning rahvuse säilimise vastu. Sulev on hooliv abikaasa ja muhe vanaisa kahele lapselapsele. Temas on lahe, mitmekülgne ja toreda filosoofiaga huumorimeel! Ja muidugi malemäng, kui aega leidub – nii turniiride jälgimine (näiteks aastaid Tallinnas toimunud rahvus-

vahelised Paul Kerese ja teised maleturniirid) kui ka huvi end proovile panna ja ise mängida! Loomulikult ka teised sportlikud tegevused (eelkõige sportmängudest võrkpall ja korvpall, aga viimastel aastatel pea igal nädalavahetusel lauatennis) koos hea seltskonna ja saunaga. Ajapuuduse tõttu on unarusse jäänud ülikooliaegne kirk – bridžimäng.

Käesoleva, 2017. aasta 7. augustil, täitub tõsisel ja pühendunud töömehel, emeriti-professor Sulev Mäeltsemehel 70 eluaastat! Need on kindlasti tõiselt, sisukalt, väärtuslikult ja huvitavalt elatud aastakümned olnud!

Palju õnne Sulev, head tervist, edu ja asjalikku koostööd ka edaspidiseks!

Tallinnas, veebruar-märts 2017

Kolleegeide ja ajakirja-konverentside toimkonna nimel,

Matti Raudjärv (peatoiemetaja)
Sulevi pikaajaline sõber ja kolleeg

PROFESSOR SULEV MÄELTSEMEES – INHALTSREICHE UND SINNVOLLE SCHÖPFERISCHE AKTIVITÄTEN DURCH JAHRZEHNTE

Die vorliegende zweite Sondernummer¹ unserer Zeitschrift ist hauptsächlich dem am 7. August 1947 in Lihula geborenen Professor **Sulev Mäeltseemes** gewidmet. In 1970 absolvierte er *cum laude* die Tartuer Universität als Wirtschaftsgeographen. Seine Diplomarbeit (Betreuerin Professorin Salme Nõmmik) befasste sich mit der Organisation und Optimierung von alltagsbezogenen Dienstleistungen.

Nach der Absolvierung des Studiums wurde er von der Universität zu seiner ersten Arbeitsstelle bei der Estnischen Niederlassung des Instituts für Wirtschaftsmathematik der Wissenschaftsakademie der UdSSR in Tallinn (Rahukohtu 3, heute bekannt als das Stenbocksche Haus) geschickt, wo er seine Arbeit als Nachwuchswissenschaftler aufnahm. 1975 verteidigte er (unter Betreuung vom Kandidaten der Wirtschaftswissenschaften Hans Jalasto) seine Dissertation des Kandidaten in Geographiewissenschaften zum Thema „Analyse und Vorhersagen bezüglich regionaler Entwicklung der Dienstleistungsbranche“ und arbeitete danach drei Jahre am genannten Institut für Wirtschaftsmathematik als leitender Wissenschaftler.

1978 wurde Sulev Mäeltseemes zum Leiter des Lehrstuhls für Dienstleistungsökonomik der Wirtschaftsfakultät des Tallinner Polytechnischen Instituts (heute Technische Universität Tallinn) gewählt². Es handelte sich um die Periode, als eine erfolgreiche Zusammenarbeit mit Fachkollegen an Technologieinstituten in Moskau, Omsk und Wladiwostok, wo man sich mit Dienstleistungsbranche befasste, angebahnt wurde.

Sulev Mäeltseemes gehörte zu den Ersten in Estland, die angefangen haben, das im Bereich der Entwicklung und Organisation der Dienstleistungsbranche im Ausland (vor allem in der damaligen DDR, aber auch in Ungarn und woanders) schon geleistete zu untersuchen und kennenzulernen. Damals war es schwierig, diesbezügliche Informationen sogar aus dem sozialistischen Ausland zu erhalten, geschweige dann von westlichen Staaten.

Deshalb konnte die Möglichkeit, die sich 1983 ergeben hatte, als Stipendiat vom *Deutschen Akademischen Austauschdienst* (DAAD) beim Institut für Wirtschafts- und

¹ Die erste Sondernummer 2-2016 war Janno Reiljan, dem emeritierten Professor der Tartuer Universität gewidmet.

² Der Unterzeichnete ist seit Jahrzehnten über die Aktivitäten von Mäeltseemes gut informiert gewesen (und hat auch selbst in so manchen Fällen mitgemacht), dies als Student des Lehrstuhls für Dienstleistungsökonomik in den Jahren 1969-1974, danach im Laufe von vielen Jahren (1975-1992) als hauptamtlicher Wissenschaftler an demselben Lehrstuhl (1975-1978), als nebenamtliche Lehrkraft (1975-1987) und hauptamtlicher Senior-Wissenschaftler, leitender Wissenschaftler und Lehrkraft-Dozent (1987-1992); in den Jahren 1990-1994 als für die Entwicklungstätigkeit zuständige Prodekan der Wirtschaftsfakultät der TTÜ und als Stifter des in 1992 im wieder selbständig gewordenen Estland bei der TTÜ gegründeten ersten Lehrstuhls für Wirtschaftspolitik als dessen Leiter und Professor (1992-1997); seit 1996 bis heute tätig auch bei der Tartuer Universität (Wirtschaftsfakultät, Pärnu College, Narva College).

Sozialgeographie der Johann Wolfgang Goethe Universität Frankfurt am Main (beim Direktor Prof. Josef Matznetter) zu praktizieren, als echter Glücksfall bezeichnet werden. Neben dem Praktikum hat Sulev Mäeltseemes auch einen 32-stündigen Vorlesungs-Lehrgang zum Thema „Wirtschaftsgeographie in der Estnischen SSR“ abgehalten.

Als 1986 beim Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften die früheren Sektoren für soziale Infrastruktur und für Recht zum Sektor für soziale Infrastruktur und regionale Ökonomik zusammengeschlossen wurden, wurde Sulev Mäeltseemes auf Initiative des Direktors des Instituts Rein Otsason zum Leiter des gebildeten Sektors gewählt. Als Ergebnis der in 1988 erfolgten Wahlen ist er zum Wissenschaftsdirektor des Wirtschaftsinstituts der Estnischen Akademie der Wissenschaften geworden. Dort hat Sulev Mäeltseemes mit Untersuchung der regionalen Selbstbewirtschaftung und der Kommunalverwaltung angefangen, d.h. mit Untersuchung der Themen, die im Laufe von einem halben Jahrhundert in Estland in Vergessenheit geraten waren.

Die Rolle der Kommunalverwaltung wurde damals von solchen Anhängseln der staatlichen Zentralmacht wie lokalen Volksabgeordnetenräten wahrgenommen. Das Wirtschaftsinstitut der Estnischen Akademie der Wissenschaften wurde zur führenden Wissenschaftseinheit in der ganzen UdSSR, die sich mit der Problematik der regionalen Selbstbewirtschaftung befasste. In der internationalen Arbeitsgruppe, die sich mit Fragen der regionalen Selbstbewirtschaftung und Kommunalverwaltung der europäischen sozialistischen Staaten befasste, hat das Institut die Rolle des Vertreters der ganzen UdSSR eingenommen, in Tallinn wurden mehrere Allunions-Konferenzen zu diesen Themen durchgeführt und es wurden entsprechende Publikationen veröffentlicht (hauptsächlich als Vorabdrücke, die schnell und ohne die Zensur seitens Glavlit publiziert werden konnten).

1988 hat Sulev Mäeltseemes sich aktiv an den Prozess der Ausarbeitung der damaligen IME Konzeption (des selbstversorgenden Estlands) angeschlossen. Er beteiligte sich an der Arbeitsgruppe für die Ausarbeitung des Gesetzes über die Grundlagen der Kommunalverwaltung, das am 10. November 1989 (am Tag des Mauerfalls in Berlin) verabschiedet wurde. Auch später hat er an der Ausarbeitung von mehreren Kommunalverwaltungsgesetzen (wie z.B. des Gesetzes über die Organisation der Kommunalverwaltung von 1993, des Gesetzes über die Verbände der Kommunalverwaltungseinheiten von 2002) teilgenommen.

In Dezember 1989 wurden in Estland zum ersten Mal nach einem halben Jahrhundert wieder fast demokratische Wahlen (in lokale Gebietskörperschaften) durchgeführt, und als deren Ergebnis wurde Sulev Mäeltseemes zum Mitglied der Tallinner Stadtverordnetenversammlung gewählt.

In den Jahren 1992-93 war er Vollzeit-Vorsitzender der Stadtverordnetenversammlung (Stadtpräsident), in 1993-96 Mitglied der Tallinner Stadtverordnetenversammlung und stellvertretender Vorsitzender von diesem Gremium wie auch Vorsitzender